

חברה וקהילה, דת, חינוך תרבות ופנאי

שירותי ציבור

יועצים : צביקה מינץ, מיה רודנר

הנחייה : מיכל בן הגיא, דורון שגיא, רוני תגור, טל סאני תיעוד : חן פרי, שרי שלזינגר

ראש העין "עיר כפרית" וכפי שמעידים גם התושבים המתגוררים בה, קיימת בעיר תחושה של קהילה ומשפחתיות, ניכרת המעורבות החברתית של התושבים, החמימות, העזרה ההדדית, תחושה של שייכות, קבלה וערכיות.

התושבים בשכונות השונות, מכירים זה את זה (בוותיקה ובחדשה) "זו אמנם עיר, אבל יש בה חמימות, משפחתיות, אנשים מכירים אחד את השני" (כנס, 15/09/14, חינוך והשכלה). העיר, בעלת חוסן ואיתנות קהילתית, כשהקהילתיות, הינה ערך מרכזי בה. ההירתמות של תושבים לסייע לאחרים מייצרים את התחושה "שאתה לא לבד" (כנס, 15/09/14, המרחב הציבורי). את המשפט "את הקהילה בראש העין חובה לשמר" (כנס, 15/09/14, הרקמה העירונית) שמענו שוב ושוב בדיון בקבוצות.

הנוער מהווה מקור של גאווה המבטא בעיקר, ביוזמות התנדבותיות ופרויקטים קהילתיים רבים, התופסים מקום מרכזי בחיי הנוער, בעיקר, אך גם בקרב תושבים המעורבים מאוד בחיי הקהילה בעיר. "יש כאן נתינה יוצאת דופן, והרבה שיתוף פעולה" (כנס, 15/09/14, חינוך והשכלה). לצד האמירה ש"כמעט ואין מתחים בין האוכלוסיות" וישנם "חיכוכים אוטוריים" (נשים, 30/08/14). הרי שבקרב חלק מהמשתתפים ניכר כעס על פערים עדתיים ודתיים קיימים אשר עולים מעת לעת על פני השטח. הויכוח מתלהט בעיקר, בכל הנוגע לצביון המסורתי של העיר ולסוגיית פתיחת העסקים בשבת, אבל גם על הפערים הקיימים בין השכונות הוותיקות לחדשות ולהיעדר אינטגרציה שממשיכה לייצר פערים תרבותיים המעיבים על היחסים בקהילה.

אינטגרציה

- האינטגרציה קיימת אולי בבית הספר, שיתפו כמה וכמה משתתפים, אך לא בחיי הקהילה. "החיכוך בין האוכלוסיות לא מספק. הדתיים, האתיופים והתימנים כמו גם שאר חלקי האוכלוסייה, אינם מחוברים האחד עם השני" (נוער, 1/10/14). ההפרדה הזו מתהווה מהגיל הצעיר, אמרו, כשהילדים מופרדים בתוך מסגרות החינוך על-פי השתייכותם הקבוצתית עד לגילאי התיכון שם נוצר החיבור בשל המצאות תיכון אחד ויחיד בעיר.
- חשש נשמע, מהיום שבו "העיר החדשה" תתבסס ו"הם" יהיו מודרניים ומתקדמים, ו"אנחנו" נהיה הסלאמס והפרימיטיביים" (כנס, 15/09/14, חברה).
- עלה חשש כי בשל חוסר ההיכרות עם התושבים העתידיים להיכנס לעיר תוכנית המתאר לא "תקלע" לצרכים של התושבים החדשים" (כנס, 15/09/14, חברה).

הצעות המשתתפים

- יש להמשיך ולטפח את הסובלנות הקיימת בעיר. "זו נקודת המפתח להצלחתה בעתיד". צריך למצוא את האיזון שבין צורכי האוכלוסיה החילונית לצביון הדתי "צריך לחשוב יצירתי ופתוח", אמרו. (כנס, 15/09/14, חברה).
- העירייה צריכה לפעול ליצירת אינטגרציה על ידי קיום פעילויות עירוניות משותפות. וועדי השכונות, לצורך העניין, הזכרו כמשמרים את ההפרדה הקיימת בעיר.
- יש להביא לידי ביטוי בתכנון, את הצרכים של האוכלוסיות השונות בעיר, האוכלוסייה המוחלשת, הנוער, הנשים, בעלי צרכים מיוחדים, זקנים וכו'.
- על העירייה לדעת לנצל את המשאב של המתנדבים ואת הרצון והנכונות של כולם לתרום ולהעניק לקהילה, בעיר כוח חזק ורוח ההתנדבות.
- העיר ממותגת כ"תימנית" למרות שיש בעיר אוכלוסיות נוספות אחרות. חשוב לצעירים שהתדמית תשתנה ותציג את העיר כמגוונת יותר " (צעירים, 1/10/14).
- התכנון חייב להביא בחשבון שקיימת סבירות שהתושבים החדשים שיכנסו לעיר יהיו בעלי תרבות שונה וצריכת שירותים שונה משל התושבים הנוכחיים. על תכנית המתאר לכוון לכך שיהיו מגוון מענים גם עבור התושבים העתידיים.

מיתוג ראש העין

- מעטים התייחסו לסוגיית המיתוג של העיר ובכל זאת, מהמעט שנאמר ניתן להסיק כי גם בעניין זה ישנם חילוקי דעות בין קבוצות האוכלוסיה השונות.
- יש שמבקשים לשמר את ההיסטוריה של העיר ובתוכה את מורשת יהדות תימן עליה גאוותם. מאידך, נשמעים קולות אחרים אשר מתלוננים על כך שהעיר מתוייגת כ"עיר התימנים", למרות שיש בה אוכלוסיות נוספות אחרות.
- באשר למיתוג העיר כ"עיר המוסיקה", מעטים מהדוברים, יש לומר, מזדהים עם הכותרת, מלבד התרומה שלה לכיכרות היפות בעיר.
- חלק מבני הנוער מסרו שמיתוג העיר "כעיר מוסיקה" אינה מוצאת חן ביניהם.
  - "המוסיקה לא באה לידי ביטוי בתכנים התרבותיים בעיר", נאמר. "זו לא עיר מוסיקה. לא קורה כאן כלום. פעם בחודש שירה. זה לא מספיק" (כנס, 15/09/14, חברה)
  - בקבוצת המיקוד של הצעירים עלה, כי חשוב להם שהתדמית תשתנה ותציג את העיר כמגוונת יותר ולא רק "כעיר התימנים".

הצעות המשתתפים

- יש לשמר את רח' שבזי והמבנים ההיסטוריים שבו ולפתח את מוזיאון מורשת יהדות תימן.
- יש לשמר את ייחודיות השכונה הוותיקה והמרקם היחודי שלה על ידי פיתוח של אזור תיירות הכולל מסעדות תימניות, חנויות של צורפים וכיוצ"ב.

הצעות אחרות למיתוג העיר :

- "ראש העין הכי כפרי שיש" (נוער, 1/10/14)
- "ראש העין עיר קהילה עם קהילה" " (נוער, 1/10/14)

תרבות ופנאי

מאמירות הציבור

- ↔ "אין היכן לבלות, ראש העין משעממת" (צעירים, 1/10/14)
- ↔ "כשחוזרים מיום עבודה אין מה לעשות כאן" (כנס, 15/09/14, חברה)
- ↔ "זו לא עיר מוזיקה. לא קורה כאן כלום. פעם בחודש שירה. זה לא מספיק" (כנס, 15/09/14, חברה)
- ↔ "ראש העין אמנם מוגדרת כעיר, אך דברים בסיסיים לא קיימים והיא מתנהלת ככפר" (כנס, 15/09/14, חברה)

הדעה הרווחת בכל קבוצות הדיון היתה כי חסרים בעיר תשתיות ומקומות תרבות, בילוי ופנאי עבור כל חתכי האוכלוסייה ילדים, נוער, צעירים, נשים, מבוגרים וגמלאים. "לנוער ולצעירים אין "חיי לילה" ובאופן דומה גם לאוכלוסייה הבוגרת אין מענה הולם בתחום "בראש העין לא מבלי, גם בשכונות החדשות אין מקום בילוי ואין אפילו מסעדה אחת נורמאלית" (! בעלי עסקים, 21/09/14). רבים מהדוברים, תלוי יכולת הניידות שלהם, מבליים מחוץ לעיר. בין בעלי הרכב נשמעה גם אמירה אחרת "היכולת לצרוך תרבות במרחק נסיעה זה סביר מבחינתי ועונה על הצרכים" (כנס, 15/09/14, חברה).

על אף הנוף, מחירי הדירות המאפשרים, הקהילה ותחושת הכפריות, יש מי שההיצע התרבותי והמחסור בשירותי פנאי ובילוי בעיר, גורמים לו להרהור שני, כפי שאמרה אחת המשתתפות: "איכות החיים שלי נקבעת בגלל תוכן, ולא בגלל מס' חדרים ומחיר דירה. יש חוסר בתוכן תרבותי בעיר, חוסר הלימה לאוכלוסייה. אם הייתי יכולה הייתי עוברת לרמת גן" (כנס, 15/09/14, חברה)

- לא רק פעילויות ומבני תרבות חסרים גם תשתיות בסיסיות בתחום הספורט חסרות, אמרו הורים לבני נוער: "זה לא מתקבל על הדעת, זה המקום היחיד במדינה שאין מגרש כדורגל לילדים". (כנס, 15/09/14, חברה)

הצעות המשתתפים

- "העיר צריכה להעשיר את התחום התרבותי שבה" (כנס, 15/09/14, חברה) צריך לקיים פעילויות ומיזמים בעלי תוכן תרבותי, חברתי וקהילתי:
  - פסטיבלים המותאמים לכל חתכי הגיל
  - קיום פסטיבלים בסופי שבוע ובכלל, הרלוונטיים לכל חתכי הגיל ומותאמים מבחינה תכנית לדוגמה, פסטיבל יין.
  - קיום פעילות בשבת, למשפחות צעירות וחילוניות מכל שכונות העיר, "כמו בירושלים".
  - פעילויות תרבות לנשים, פעילויות ל"גיל הזהב".
- ניצול משאבי הטבע הקיימים, לפיתוח מקומות לבילוי ופנאי. לדוגמה, פיתוח שבילי אופניים, פיתוח אזור הטיילת והנחל, הקמת פארקים וכו'.

- ניצול תשתיות ומבנים קיימים לקיום פעילויות תרבות שונות כמו ב מרכזים מסחריים מוזנחים וניצול אזור האגם וליצוק בו תוכן.

תרבות, פנאי ובילוי לנוער (13-18)

בני הנוער מתלוננים על היצע מצומצם מאד של פעילות פנאי אטרקטיבית. מלבד העובדה שקיים מחסור גדול במגרשי ספורט ובמוקדי בילוי, קיים מספר מועט מידי של מבנים לפעילויות נוער ביחס לכמות בני הנוער בעיר.

חלק מהמבנים מאכלסים פעילויות נוספות עבור אוכלוסיות בגילאים שונים, כמו זה שבמרכז אביב, שגורם לתחרות קשה על שעות הפעילות האפשריות. אחרים, קטנים מידי ביחס למספר המשתתפים שמבקשים לקחת חלק בפעילות או שהתנאים בהם קשים בשם הזנחה ובלאי המבנה, מה שמדיר בסופו של דבר, חלק מהילדים ומהנוער מהפעילויות.

בהיעדר היצע למקומות בילוי ופנאי בעיר, נאלצים בני הנוער לנדוד לערים הסמוכות ובעיקר לתל אביב, בסופי השבוע ובחופשים. ה"בוגרים" שבהם משתמשים לעיתים, ברכב של ההורים כדי לצאת מהעיר, אחרים, משתמשים בקווי הלילה ששעותיהם מוגבלים או תלויים ברצונם הטוב של ההורים להסיע אותם.

יתכן שבהעדר תחרות ראויה, זו אחת הסיבות לכך שתנועות הנוער בראש העין, פורחות ובכל מקרה, נערים שאינם משתתפים בפעילויות בתנועות הנוער נאלצים למצוא מקומות מפגש מאולתרים במרחב הציבורי, בגינות ובפארקים העירוניים.

- הפריסה של מבני הנוער (תנועות נוער ומרכזי הנוער), אינה מאפשרת נגישות סבירה לכלל בני הנוער בעיר "לא סביר לאלץ נוער ללכת מרחק בלתי סביר לתנועת נוער, לעיתים חציית העיר כולה לשם הגעה לתנועה הרלוונטית עבורו". (כנס, 15/09/14, חברה)
- לכל תנועה יש מבנה אחד אליו נוהרים מכל רחבי העיר גם אם המרחק רב.

הצעות המשתתפים

- הקמת מרכזי נוער ובהם מבנה חלופי לפעילויות המתקיימות במרכז אביב. מספר משתתפים ביקשו לציין חשיבות מיקום מבני הנוער שלא בסמיכות לבתי מגורים.
- פריסה של מבנים נוספים לתנועות נוער ברחבי העיר בשכונות הוותיקות וגם בחדשות.
- הקמת מרכזי ספורט פתוחים לכל או בעלות סמלית.
- מציאת מקום או הקמת מבנה ייעודי לקיום מסיבות ואירועי נוער שיהיה מרוחק ממגורים. (מיקום אפשרי, ספורטק או מפארק התעשייה)
- הקמת מקומות בילוי עם היצע אטרקטיבי לבילוי פנאי, לדוגמה, ספא לנערו.
- הקמת פלטפורמה כבמה להופעות של בני נוער אומנים ומוכשרים.
- פתיחת מבנים לפעילות נוער בסופ"שים כחלופה בטוחה לשהייה במרחבי החוץ למשל: מועדון המרתף, קן הצופים והנוער העובד והלומד). מאידך, אחד מחניכי תנועת הנוער שהשתתף בדיון ציין כי "פתיחת השבט בסופי שבוע מזמין וונדליזם- למחרת אנחנו תמיד צריכים לנקות קירות" יש לדאוג לרכז אחראי בסופי שבוע. " (כנס, 15/09/14, חברה)
- קיום הסעות מסודרות למקומות בילוי עבור בני הנוער.

תרבות, פנאי ובילוי לצעירים (20-35)

באופן כללי, ניתן לומר שגם אוכלוסיית הצעירים הלינה על מחסור גדול במוקדי תרבות, פנאי ובילוי בכלל ובסופי שבוע בפרט. בשונה מבני הנוער, חלק מהצעירים מחזיקים רכב או שהם בעלי רישיון ויכולים ביתר קלות להגיע למוקדי בילוי בערים הסמוכות ברכב פרטי שלהם או שהשאילו מהוריהם.

עם זאת, חלק לא מבוטל, כך ניתן להיתרשם, מעוניינים בפתיחת מתחמי בילוי בעיר עצמה.

הצעות המשתתפים

- לפתוח מועדונים בסופ"שים יש כאלה שכבר פועלים.
- הקמת "מרכז לצעירים" באזור מרכזי בעיר (בנפרד ממרכז נוער) בו ניתן מידע לצעירים ולזוגות צעירים ויתקיימו בו פעילויות תרבות ופנאי.
- הקמת מתחמי בילוי רב תכליתיים (קניות, הסעדה, מועדוני לילה, פאבים וכו)

מיקום מתחמי בילוי

בעניין מיקום מוקדי הבילוי, היו הדעות חלוקות. חלק מהמשתתפים תמכו בפתיחת מתחמי בילוי ותרבות במרכז העיר הוותיקה, זאת כדי לגרום ל"החייאת האזור" ומניעת שקיעתו. מאידך, היו שחשבו, שהדבר יביא להרס צביון של השכונות הוותיקות. אחרים המליצו לפתוח מרכזי בילוי בפאתי העיר דווקא, כדי להימנע מרעש ועומס תנועה למתגוררים בסמיכות ועל מנת לשמור על "צביון השבת" בעיר עצמה. "גם בהוד השרון ורעננה אין מגוון מקומות בילוי. אלו הקיימים, ממוקמים באזור התעשייה של העיר" (צעירים, 1/10/14)

הצעות המשתתפים

- הקמת מתחם בילויים במרכז הישן, על ציר שבזי, מתחם בילוי שקט למבוגרים לצד מקומות בילוי תוססים לצעירים. זו אלטרנטיבה טובה לטובת פיתוח האזור ולמניעת הזנחתו" (כנס, 15/09/14, פיתוח כלכלי).
- האזור שבין נווה אפק לאזור E ו D.
- במפגש בין השכונות החדשות לוותיקות.
- באזור של "מגדל צדק" - "שילוב של נוף עם בילוי". (כנס, 15/09/14, פיתוח כלכלי).
- פארק סיבל היו שהציעו להפכו לאזור הבילוי של העיר. אחרים טענו כנגד הצעה זו שהקרבה לכפר קאסם אינה נעימה בכלל ובשעות הלילה המאוחרות בפרט מה שיגרום להדרה של נשים ובנות (נוער, 1/10/14).
- פארק אפק – היו שהציעו להעתיק אליו את מודל "מתחם התחנה" הליכה לצד חנויות ומקומות בילוי" ולהפכו למוקד "שימושך אליו גם קהל מהמושבים בסביבה (כנס, 15/09/14, פיתוח כלכלי).
- אזור התעשייה הישן, "יד יצחק" – חלק טענו כנגד הרעיון בשל הרעש והפעילות בשבת שעלולה להפריע לתושבים הגרים בסמוך.
- אזור הקנטרי קלאב.

במקביל למגוון ההצעות העלו המשתתפים השגות:

- משתתפים אחדים ציינו ש "לצאת בראש העין זה לא מושך ולא cool" "ממילא האוכלוסייה מעדיפה בילוי תל אביבי" (צעירים, 1/10/14).
- בעלי העסקים טענו **שכיום** אין בעיר מספיק קהל צעירים פוטנציאלי הצורך בילויים, לכן אין כדאיות כלכלית בתחום זה, בזמן הקרוב, אמרו, "כדאי לפתוח שני פאבים לכל היותר".
- יש "לייבא" לעיר עסקים בעלי שם ומיתוג חזק כדי שאלה יצליחו להתקיים, אחרת, עסקים אלה לא יחזיקו מעמד לאורך זמן, אמרו הצעירים.
- מוצע לפתוח מערך הסעות מוסדר למקומות בילוי מחוץ לעיר ולא דווקא לפתוח פאבים בראש העין עצמה (צעירים, 1/10/14).

דת

ראש העין במקור, הינה עיר בעלת מסורת וצביון דתי. למרות השינוי הדמוגרפי שחל, עם השנים בעיר, ניכרת הסובלנות, הכבוד הדדי והקבלה האחד את אורח החיים של חברו. בכל הקבוצות עלתה האמירה כי "הסובלנות והכבוד הדדי הם בבסיס קיומה של ראש העין וכי"זו נקודת מפתח להצלחה של העיר בעתיד (כנס, 15/09/14, חברה).

חלק לא מבוטל מהמשתתפים ציינו כי מאוד חשוב להם לשמר את הצביון הדתי הקיים בראש העין. הנושא, יש לומר, עלה גם בקרב הצעירים ובני הנוער וגם שם עלה באופן בולט הרצון לשמר על הסטטוס קוו מבחינה דתית. אחד המשתתפים אף הם הדגיש כי חשוב לו שלא יהיה ממכר של בשר לא כשר בעיר. לדבריו "לא רוצים פה את תל אביב" (בעלי עסקים, 21/09/14). מאידך, היו משתתפים אשר ציינו כי בעיניהם העיר "תקועה" (בעלי עסקים, 21/09/14) בשל שמירת השבת הנהוגה ברחבי העיר והם מצפים לחשיבה יצירתית שתאפשר מתן מענים הולמים למגוון האוכלוסיות המתגוררות זו לצד זו בעיר. למשל אמרה אית המשתתפות "הייתי רוצה לראות בראש העין מקום שמביע פלורליזם בצריכת הדת לראות קהילה ישראלית שוויונית ליברלית" אמרה אחת המשתתפות "שיבנה בית כנסת פלורליסטי-שוויוני" (כנס, 15/09/14 חברה).

בכל מקרה, עושה רושם, שהסוגייה של "פתיחת עסקים, מסחר ומקומות בילוי בשבת", הינה למעשה, "קו פרשת המים" בראש העין בין "האוכלוסייה הוותיקה" המסורתית-דתית לבין "האוכלוסייה החדשה" ומקפלת בתוכה מתחים וכעסים של אלה כלפי אלה.

שבת

- "המסר מהחדר הזה צריך להיות שאם מתכוונים להקים קאנטרי שיהיה סגור בשבת, עדיף לא להקים אותו. בעיר הזו תמיד מנסים לשמור על הסטטוס קוו. בעבר החיים אופיינו פה כדתיים. כיום יותר מ-50% הם חילוניים." נאמר (כנס, 15/09/14, חברה).

- "השבת היא עיקר ההכנסה ולכן לא שווה לפתוח כאן עסק, יש זליגת עסקים שרצו לפתוח בעיר אך בגלל התניות (של פתיחת עסק בשבת) הם לא פתחו", אמר אחד מבעלי העסקים. "זו הסיבה שבני נוער וצעירים יוצאים לבלות מחוץ לעיר" הוסיף.
- יש שניסו להציע כיבוד ושמירה על הצביון הדתי (היעדר תחבורה בשבת, מניעת רעש ממקומות בילוי בשבת, חנויות סגורות בשבת וכו'), בשכונות בעלות ריכוז של אוכלוסייה דתית.

חינוך והשכלה

השכלה גבוהה

"סטודנטים מעדיפים להתגורר בערים אחרות כיוון ששם מקבלים מענה לצרכים סטודנטיאליים" עצמה (צעירים, 1/10/14).

מהשיח שהתקיים בקבוצת המיקוד של הצעירים ובקבוצת הדיון בכנס עולה שלא קל להיות סטודנט בראש העין. היעדר תחבורה ציבורית ראויה למוסדות הלימוד במרכז הארץ, שכירות לא זולה, היעדר מוקדי בילוי ופנאי לסטודנטים בעיר ומלגות למתגוררים בה, גורמים לצעירים לחשוב פעמיים אם כדאי לגור בעיר בתקופת הלימודים כדאית.

הצעות המשתתפים

- הקמת מכללה/אוניברסיטה בעיר.
- הקמת מכללה המוכרת במועצה להשכלה גבוהה בתחום המוסיקה.
- הקמת מוסד ציבורי אקדמי.
- סיוע לסטודנטים אשר לומדים בערים סמוכות כמו קיום הסעות למוסדות הלימוד.
- פיתוח אמצעים תומכי למידה ושירותים משלימים ונלווים להם (פיתוח הספרייה שתיתן מענה רלוונטי לצורכי הסטודנטים, הקמת מעונות וכו').

חינוך K-12

- העיר מציעה מגוון דל של אלטרנטיבות חינוכיות. המעוניינים בחינוך אלטרנטיבי נאלצים לצאת מהעיר כדי להשיג חינוך מעין זה. "כעת כשהעיר הולכת וגדלה, יש לשקול מערכות חינוך אחרות שמציעות עוד דרכים ורעיונות של חינוך החל מגן הילדים" נאמר (כנס, 15/09/14, פיתוח כלכלי).
- תלמיד תיכון שאל בפליאה "איך ייתכן שהולכים להתווסף רק 2 תיכונים? בבגין אי אפשר ללכת בהפסקה מרוב עומס". (כנס, 15/09/14, חברה).
- אחד מהמשתתפים נהג הסעות, ציין כי "מעל 30% מהתלמידים הדתיים בגילאי תיכון לומדים מחוץ לעיר" (כנס, 15/09/14, חברה).
- חסרים גני ילדים בכל השכונות, אמרו.

הצעות המשתתפים

- הקמת בתי ספר אלטרנטיביים לדוגמא בי"ס לאומנות, בי"ס תל"י, בי"ס דמוקרטי על אזורי פרטי. ההצעה האחרונה גררה טענה שהדבר יעמיק את הפערים בעיר ויוביל להתנגדויות "לא הכול זה כסף" נאמר (כנס, 15/09/14 פיתוח כלכלי).
- הקמת בי"ס תיכון דתי ואולפנה, שכן ישנו רק תיכון מקצועי דתי במקום.
- הוספת גני ילדים בכל השכונות.
- הוספת בתי ספר בשכונות החדשות
- הריסת מבנה התיכון הקיים ובנייתו מחדש + הקמת בית ספר תיכון נוסף
- הקמת מסגרת לתלמידים מחוננים
- מבנה מדעים הכולל מעבדות מתקדמות למקצועות המדעיים לתלמידי בתי הספר בעיר.
- הקמת "קריית חינוך" אחת, "מרכז השכלה" שתכלול בתי ספר יסודיים, חטיבות ביניים, תיכון, ספרייה, ומסגרת חינוך למבוגרים. מיקום אפשרי: בסמוך לבית ספר התיכון בגין.

חינוך לבעלי צרכים מיוחדים

השיח עם קבוצת ההורים לבעלי צרכים מיוחדים ועם נכים חשף מחסור גדול בשירותים בכלל ושירותי חינוך בפרט. "אין מוסדות חינוך עבור ילדינו" נאמר, וההורים נאלצים להסיעם מחוץ לעיר. הלומדים בעיר, מתמודדים לעיתים, עם חוסר נגישות ראויה במוסדות החינוך. בעוד שבמדינות המפותחות בעולם, קיימת מגמה של שילוב בעלי צרכים מיוחדים בקהילה, בכל רמה וככל הניתן, בכל תחום, הרי שבשראל מוקצים שטחים נפרדים למוסדות "המיוחדים" ולחוד לשאר האוכלוסייה.

- חסרים בתי ספר מותאמים או ייעודיים לחינוך המיוחד (מחסור בבי"ס ציבורי לחינוך מיוחד, לבעלי פיגור קל – בינוני, לילדים אוטיסטים וכו').
- חסר בית ספר מקצועי או סניף של רשת אורט או עמל, המספק אלטרנטיבה לבעלי כישורים מקצועיים שאינם מתאימים למסלול העיוני.
- חסרות כיתות שילוב (לבעלי PDD, כיתות לבעלי פיגור), כיתות לשילוב יחידני, וכיתות תקשורת במסגרת בתי הספר.

הצעות המשתתפים

- הוצע לייעד בתוך קריות החינוך, המוקמות בשכונות החדשות, שטחים/ מבנים לבעלי צרכים מיוחדים, על אותו תא שטח "כך יכנסו בעתיד שתי האוכלוסיות בשער אחד".
- ראש העין, כך הוצע, תהפוך למרכז אזורי ראשי המספק חינוך לבעלי צרכים מיוחדים מהעיר ומהישובים סביב לה.